

ELS NOSTRES COSTUMS

Comencem en aquest primer número de la revista «Tossal gros» una sèrie d'articles al voltant dels costums, festes i tradicions que al llarg de moltes generacions han estat presents en la vida del nostre poble. Moltes d'elles les coneixem només per les contalles dels nostres vells, com ara les Carnestoltes, la festa de Sant Joan, la romeria a Sant Miquel, etc. Altres, afortunadament, encara es mantenen vives continuant una trajectòria de segles.

Una de les més antigues i la que possiblement identifica més clarament els covarxins és el BALL DEL PLA.

amb la Dansa: La Crida, que sempre es toca en primer lloc i avisa o fa el crit d'atenció als dansants, i «Lo Pevet» que pren el seu nom del característic moviment que fan els dansants en començar el ball.

En aquestos cinc balls —Dansa, Quatre Cares, Palets, Crida i Pevet— l'instrument bàsic és la dolçaina acompanyada del tabal.

En un segon apartat es poden agrupar un conjunt de balls que són aires de jota valenciana amb un caràcter més festiu que la Dansa i que a diferència d'aquesta no estaven reservats per a una ocasió

Es innegable que dins de les nostres Festes Majors el Ball del Pla ocupa un lloc preeminent, i això per la seua essència i característiques: és un acte obert, popular i amb una participació multitudinària.

Tal com el coneixem avui, el Ball del Pla aglutina a un conjunt de balls de molt diversa procedència.

La Dansa, el ball per excel·lència, és el més característic de tots els que es ballen. Es coneix poc dels seus orígens però els estudiosos del tema (Gonzalo Puerto entre altres) el daten cap als començaments del segle XVII. Es tracta d'una dansa processonal de les poques que es coneixen a les comarques de Castelló com la Dansa Guerrera de La Todolera, el Pastor i Gitanetes de Sorita, les Danses del Corpus de Castelló, la Dansa dels Torners de Morella o els Dansants de Peniscola i Sant Jordi.

D'aquesta Dansa deriven i formen un cos únic amb ella les Quatre Cares i Els Palets. Aquestos dos balls repeteixen les notes i els passos de la Dansa dins del seu esquema rítmic.

Hem de fer menció apart de dos balls de difícil classificació i que no es relacionen tant directament

determinada sinó que es ballaven amb motiu de qual-sevol festivitat o celebració. Dins del Ball del Pla s'han arrel·ligats amb el nom genèric de Jotetes.

En el tercer i últim apartat agruparien alguns balls que s'han afegit al Ball del Pla en èpoques relativament recents (possiblement a finals del segle XIX) seguint les modes d'aquells temps i que recorden ritmes estranys però que tanmateix s'han fet molt populars: la Cadena, la Botella de Cas-Cas, el Vals que es toca al final, i d'altres.

En total, aquestos tres apartats reuneixen vint-i-dos balls alguns dels quals no conserven més que la música i és tasca de tots recuperar-los en la seua totalitat.

Ben prompte tornaran les Festes d'Agost i ens trobarem de nou a la plaça per a ballar el Ball del Pla com han fet, fan i faran al llarg de tants anys, tants covarxins.

GRUP DE DANSES DE LES COVES